

УДК 378.011.33:070

МЕТОДИКА ЕФЕКТИВНОГО ВИКЛАДАННЯ У ВИШІ

Ігор Лубкович

Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Генерала Чупринки, 49, 79044, Львів, Україна
e-mail: kafedratpzh@ukr.net

Існує три методи навчання: лекційне, вивчення навчальної літератури і практичне. За всіх позитивних ознак лекційне навчання має і низку суттєвих вад, пов'язаних з тим, що при застосуванні цього методу вивчення навчальної літератури відбувається після лекції й практично не контролюється. Це часто веде до вивчення літератури безпосередньо перед сесією. Тим часом вивчення літератури перед лекцією на відповідну тему інтенсифікує навчальний процес, стимулює студентів краще і більше засвоювати потрібну інформацію, ефективніше застосовувати її у практичній діяльності.

Ключові слова: методи навчання, ефективність навчання, засвоєння інформації, ефективність застосування інформації на практиці.

Як відомо, методів навчання є три: лекційне (слухове сприймання інформації), вивчення навчальної літератури (зорове сприймання) і практичне. Відомо також, що усі три методи мають органічно поєднуватися. До першого і третього методів дуже бажаним є мультимедійний супровід, оскільки він доповнює слухове сприйняття зоровим, забезпечуючи тим самим ефективніше засвоєння інформації.

Найпоширенішим, навіть традиційним є читання лекцій *перед* ознайомленням студентів з навчальною літературою. У цьому випадку студенти мають можливість на слух сприйняти від викладача суть теми, її особливості, складові. Викладач же має можливість звернути увагу на певні місця у підручнику, подискутувати щодо тих чи тих положень, викладених у навчальній літературі, підготувати студентів до вивчення підручникових текстів, а інколи й взагалі зазначити, що ті, чи ті теми слід вивчити за підручником. Абсолютно нормальним, навіть обов'язковим для студентів є конспектування лекції: завдяки конспектові вони можуть пізніше відтворити у пам'яті лекцію, до того ж у конспекті можна зафіксувати конкретні факти, цифри і думки.

Однак лекційне навчання має ряд суттєвих вад, пов'язаних з тим, що ознайомлення з навчальною літературою й практикою відбувається *після* лекції (або лекцій). За великим рахунком при такому методі студенти можуть (і цією можливістю активно користуються) вивчати навчальну літературу безпосередньо перед сесією, навіть за декілька днів до іспиту. А вивчити книжку, або й декілька (не прочитати, а вивчити!) за декілька днів неможливо. Навіть коли у навчальному плані передбачені семінарські заняття, то студент готується до теми такого заняття і зовсім не обов'яз-

ково вивчає попередні теми (на жаль, у більшості випадків навчальний план не передбачає семінарське заняття до кожної теми). Тому автор вважає, що ефективнішим є інший метод навчання, коли студент *готується* до теми наступної лекції.

Викладач оголошує наступну тему, вказує літературу, за якою можна до неї підготуватися, і дає завдання підготуватися до неї. На початку наступної лекції можна і навіть варто перевірити, наскільки студенти готові до цієї теми, виставляючи відповідні бали¹. Звичайно ж, за такого методу лекція повинна суттєво відрізнитися від традиційної, адже у цьому випадку перед викладачем – аудиторія, значною мірою обізнана з темою. Тобто викладач повинен говорити не про ази, а про перспективи і застосування на практиці отих «азів».

Наприклад, якщо студенти до лекції на тему «Новина» з курсу «Новинна журналістика» вивчать відповідний параграф з підручника, то викладач на лекції уже повинен говорити не про те, що таке новина і які її різновиди, а про особливості застосування цих різновидів у сучасних медіях, про перспективи розвитку цього жанру.

Що дає такий метод? Перше й елементарне – це *постійне вивчення предмету*. Та є важливіше (хоча й попереднє – теж *дуже важливе*) – за його застосування є можливість викласти додаткову інформацію, і ще важливіше – можливість змусити студента думати над прочитаним і почутим, а це – чи не найважливіше у вищій школі. З методичного ж боку такий метод дозволяє проводити своєрідні, нехай і скорочені, але *семінарські заняття з кожної теми*, заняття, на яких студент може одержати відповідну оцінку.

Звичайно ж, це не означає, що потреба у семінарських заняттях відпадає. Навпаки: при застосуванні цього методу з'являється можливість на семінарському занятті ще вище підняти рівень освоєння певної теми. Що ж до практичних занять, то нагадаємо: навчальні плани далеко не всіх предметів передбачають проведення практичних чи лабораторних занять. Та якщо вони передбачені, з'являється можливість максимально наблизити їх до реальної професійної практики.

На жаль, літератури щодо другого методу навчання практично нема. Тим часом, як показує практика, саме він є найефективнішим методом навчання.

ДОДАТОК

Приклад документа, який студенти отримують на першому занятті Порядок вивчення і критерії оцінювання знань з предмету «Соціологія масової комунікації»

У ході вивчення дисципліни студент одержує бали на чотирьох етапах.

Перший етап – готовність до лекції (самостійна робота). Максимальна оцінка за демонстрацію готовності до лекції – 3 бали (бали виставляються як бонус і додаються до загальної суми балів)

Другий етап – модульний контроль (11.10 і 29.11)

Максимальна оцінка під час першого і другого модульних контролів – по 10 балів (10x2 = 20).

¹ Автор застосовує цей метод, і якщо студент виявляється не готовим до лекції на задану тему, він одержує штрафні бали (див. Додаток).

Під час третього модульного контролю (1.11) студент усно складає 5 основних тем:

1. Основи теорії та історії соціології;
2. Методи збору інформації;
3. Вибірка та її види;
4. Конкретне соціологічне дослідження;
5. Комп'ютерні методи обробки інформації.

Максимальна оцінка за кожен з тем – 5 балів ($5 \times 5 = 25$). **Кожна з тем має бути оцінена позитивною оцінкою.**

Третій етап – написання журналістського матеріалу за результатами особисто проведеного соціологічного дослідження – складається з трьох частин: складання програми КСД (10 балів), розробка польового документа (10 балів) і написання журналістського матеріалу (20 балів), у матеріалі оцінюється журналістська фаховість і вміння застосовувати соціологічні дані у журналістській практиці ($10 + 10 + 20 = 40$).

На четвертому етапі – заключний модульний контроль (13.12) – студент одержує 3 запитання (по одному з соціології та соціології журналістики і одне ситуативне завдання, для виконання якого потрібні знання соціології).

Оцінка виставляється з розрахунку 4 бали за вичерпну відповідь на кожне з перших двох запитань та 7 балів за вичерпну відповідь на третє запитання ($4 \times 2 + 7 = 15$). **Усі етапи контролю мають бути складені успішно.** Максимальна можлива сума балів, одержана під час вивчення дисципліни $20 + 25 + 40 + 15 = 100$ балів.

Графік вивчення курсу «Соціологія масової комунікації»

6.09. Лекція «Місце соціології в системі суспільних наук», «Предмет конкретних соціологічних досліджень».

До 13.09 підготуватися до теми «Історія розвитку та сучасний стан соціології» («Соціологія і журналістика», С. 5-33; Черниш Н. Соціологія. Курс лекцій / Львів, ЛБА, 1998, С. 21-106, 135-302).

13.09. Лекція «Історія розвитку та сучасний стан соціології».

До 20.09. Підготуватися до тем «Аналіз документів» та «Анкетування» («Соціологія і журналістика», С. 37-55).

20.09. Лекція «Соціологічні методи збору інформації. Аналіз документів, опитування».

27.09. Лекція «Побудова анкети».

До 4.10. Підготуватися до теми «Соціологічне інтерв'ю» («Соціологія і журналістика», С. 55-59).

4.10. Лекція «Соціологічне інтерв'ю»

До 11.10. Підготуватися до теми «Методологічний розділ програми КСД» («Соціологія і журналістика», С. 81-87).

11.10. Лекція «Методологічний розділ програми соціологічного дослідження».

11.10. Модульний контроль. Тема: формулювання запитань.

До 18.10. Підготуватися до теми «Процедурний розділ програми КСД» («Соціологія і журналістика», С. 87-98).

18.10. Лекція «Процедурний розділ програми соціологічного дослідження».

До 25.10. Підготуватися до теми «Обробка, аналіз і подання результатів КСД» («Соціологія і журналістика», С. 98-106).

26.10. Лекція «Обробка, аналіз і подання результатів КСД».

1.11. Модульний контроль. Вибір тем КСД.

До 15.11. Підготуватися до теми «Використання матеріалів КСД у журналістиці» («Соціологія і журналістика», С. 163-170). ЗДАТИ ПРОГРАМУ КСД.

15.11. Лекція «Використання матеріалів КСД у журналістиці».

До 22.11. Підготуватися до теми «Вплив соціологічних методів збору інформації на журналістську методику» («Соціологія і журналістика», С. 170-190). ЗДАТИ ПОЛЬОВІ ДОКУМЕНТИ.

22.11. Лекція «Вплив соціологічних методів збору інформації на журналістську методику».

До 30.11. Підготуватися до теми «Соціологія журналістики і журналістська діяльність» («Соціологія і журналістика», С. 190-201). ЗДАТИ ЖУРНАЛІСТСЬКІ МАТЕРІАЛИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ КСД. МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ.

29.11. Лекція «Соціологія журналістики і журналістська діяльність».

До 6.12 Підготуватися до теми «Ефективність журналістської діяльності» («Соціологія і журналістика», С. 201-211).

6.12. Лекція «Ефективність журналістської діяльності».

13.12. Підсумковий модульний контроль.

20.12. Залік.

METHOD OF EFFECTIVE TEACHING IN HIGHER SCHOOL

Ihor Loubkovich

Ivan Franko National University of Lviv

Chuprynky Str. 49, 79044, Lviv, Ukraine

e-mail: kafedratpzh@ukr.net

It is well-known that there are three methods of teaching: a lecture (listening perception of information), studying of educational literature (visual perception) and practical lessons. It is also known that all three methods should be organically combined. It is the most common, even traditionally to read lectures before familiarizing students with the studying literature. In this case, students have the opportunity to perceive the essence of the subject, its features and components listening to the teacher. The teacher has the opportunity to pay attention on certain details in the textbook, to discuss about the provisions set forth in the educational literature, to prepare students for the study of textbooks, and sometimes, to indicate that those or another topics should be studied by textbook. However, lecture studying has a number of significant disadvantages, as familiarization with the study literature and practice occurs after the lecture (or lectures). So, thanks to this method, students can (and use this opportunity actively) to study educational literature immediately before the session, even a few days before the exam. Therefore, the author finds that another method of teaching is more effective when the student prepares for the topic of the next lecture.

The teacher announces the following topic and indicates the literature, through which, students can prepare for this, and gives a task for the next time. At the beginning of the next

lecture, the teacher can check, how students are prepared for this topic, and put the relevant marks. Of course, the lecture should be different from the traditional, because in this case, the teacher appears in front of audience, which knows the new topic. So, the teacher should talk not about the obvious things for the students, but about perspectives and applying knowledge in practice.

What does the method give? First of all, this is permanent study of the subject. But it is more important that the application of the method makes it possible to provide additional information and makes students think about what they read and heard on the eve. And this is, perhaps, the most important thing in high school. Methodically, this method allows to conduct original seminars on each topic, classes, during which the student can receive an appropriate assessment. Of course, that does not mean, that the necessity of seminars is disappearing. On the contrary, application of the method makes it possible to raise it to a higher level mastering the topic at the seminars. What about practical classes, we will remind that curricula do not always provide conducting of practical or laboratory training. If they are foreseen, then there is an opportunity to bring them as close as possible to real professional practice. As practice shows, this method is the most effective of the teaching methods.

Key words: learning methods, learning efficiency, assimilation of information, effectiveness of application of information in practice.